

Ефективність соціокультурного розвитку учнів закономірно зумовлюється їхньою позитивною мотивацією до процесу засвоєння знань, пов'язаних із суспільно прийнятою культурою, оволодіння вміннями, способами, засобами організації й раціонального здійснення навчально-пізнавальної й мовленнєво-комунікативної діяльності відповідно до соціальних норм поведінки, морально-етичних, естетичних та інших цінностей, набуття досвіду ціннісного ставлення до світу [2].

Список літератури

1. Всесвітня історія. Історія України. (Інтегрований курс). 6 клас. Всесвітня історія. 7–9 класи. Історія України. 7–9 класи. Всесвітня історія. 10–11 класи. Історія України. 10–11 класи. Навчальні програми для закладів загальної середньої освіти. Київ: НРЕС PRESS, 2022. 260 с.

2. Кучерук О. Соціокультурний розвиток учнів як лінгвометодична проблема. *Українська мова і література в школі*. 2014. №2 (112). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/20571976.pdf>

УДК 372.893

Мороз І. В.

науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти
Інститут педагогіки НАПН України

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ: ЗМІНА РОЛІ ВЧИТЕЛЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

В умовах інформаційного суспільства навчальні предмети не можуть вивчатися відірвано від реального життя. Нині актуальним стає не насичення учнів інформацією, а формування в них системного мислення, уміння працювати з інформацією, а саме - виділяти в масиві інформації основне (потрібне), розв'язувати складні проблеми та приймати зважені рішення.

Системне мислення нині розглядається як інструмент адаптації сучасного школяра до існування в умовах інформаційного суспільства, специфічним засобом опанування величезним обсягом навчальної та повсякденної інформації про навколишній світ, суспільство та власне місце в ньому, інструментом самоактуалізації, самовдосконалення і самореалізації.

Одним із засобів формування системного типу мислення в учнів є інтегроване навчання, яке передбачає не лише взаємозв'язок між освітніми галузями та предметами, а насамперед ґрунтується на наукових ідеях, концепціях, що дають цілісне уявлення про історію, людину, світ та культуру. Втім, як показує практика, не всі педагоги надають великого значення інтеграційному підходу, або ж використовують міжпредметні зв'язки час від часу і безсистемно [1].

Запровадження технології інтегрованого навчання в освітній процес ставить перед вчителями нові виклики та можливості. Насамперед педагоги повинні мати глибокі знання з різних дисциплін, щоб забезпечити комплексний підхід до навчання. Вони повинні бути готові до співпраці з колегами з інших предметів, щоб забезпечити взаємодію між дисциплінами. Також освітяни мають також володіти знаннями про технології, що допомагають у навчанні, та бути готові до використання цих технологій у своїй роботі. Відповідно, вчителі повинні бути готові до постійного навчання та самовдосконалення, щоб забезпечити ефективне використання інтегрованого навчання [1].

Інтегроване навчання відкриває нові можливості для вчителя, який стає не лише головним транслятором знань, а й наставником, консультантом, партнером учнів в освітньому процесі. Інтегроване навчання робить освіту більш цікавою, змістовною та сучасною. В його умовах учнів здобувають не лише нові знання, а й уміння застосовувати їх у різних ситуаціях, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, висловлювати свою думку та аргументувати її.

В умовах інтегрованого навчання історії роль учителя зазнає змін і полягає насамперед в організації відповідного освітнього середовища, а не просто в передаванні готових знань учням. В першу чергу, педагог має створити умови, що сприяють активізації дослідницької діяльності учнів, серед яких ми виділяємо такі:

– створення доброзичливої атмосфери в класі, яка включає толерантність до різних поглядів та думок учнів, повагу до співрозмовника;

- комбінування індивідуальних та групових форм навчання;
- ознайомлення учнів з раціональними методами пізнавальної діяльності;
- формування внутрішніх стимулів до навчання та самоосвіти;
- врахування індивідуальних психологічних особливостей кожного учня для забезпечення ефективного навчання та розвитку;
- спрямування взаємодії на усунення психічних бар'єрів між учасниками діяльності [1; 3].

Вчителю в умовах інтегрованого навчання історії необхідно не просто спрямовувати учня і давати йому готові відповіді, але спільно з ним активно досліджувати навчальні проблеми і шукати варіанти їх розв'язання. Він не виступає як єдине джерело «знань в останній інстанції», а замість цього він є посередником у процесі організації діяльності, передаючи свій досвід та вміння учневі [2].

Відповідно навчання перетворюється в співпрацю – спільну роботу вчителя та учнів з оволодіння знаннями та вирішення навчальних проблем. Таким чином, обидві сторони взаємодії є суб'єктами, тобто активними учасниками процесу навчання.

У контексті інтегрованого навчання педагог стає консультантом та помічником юного дослідника. Зокрема, вчитель може надати консультативну підтримку учням під час вивчення суперечливих історичних питань, відбору та аналізу першоджерел тощо. Вчителю також важливо заохочувати порівняльні дослідження та аналіз різних поглядів на історичні події, розвиваючи критичне мислення учнів. Системна робота вчителя у такому напрямі сприятиме формуванню в учнів вмінь інтерпретувати і зіставляти різноманітні історичні джерела, аналізувати історичні події, явища, процеси, розкривати їх значення та вплив на сьогодення у різноманітних контекстах [1; 4].

Таким чином, інтегроване навчання є складним та багатограним процесом, який потребує від вчителів високого рівня професійної компетентності, готовності до постійного навчання та інновацій, а також відкритості до співпраці та діалогу. Інтегроване навчання також надає вчителям унікальну можливість реалізувати свій творчий потенціал, зробити навчання більш захоплюючим та ефективним, а також суттєво покращити якість освіти.

Список літератури

1. Мороз П. В., Мороз І. В. Дослідницька діяльність учнів у процесі навчання всесвітньої історії в основній школі. Київ: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 96 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/712554/>
2. Мороз І. В. Сутність інтегративного підходу навчання історії. Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 135-138. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724520>
3. Мороз, П., Мороз, І. Особливості конструювання та використання інтегрованих завдань на уроках інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство. 5–6 класи». *Український Педагогічний журнал*. 2023. № 3. С. 205–216. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-3-205-216>
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / Міністерство науки і освіти України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>

УДК 372.893

Мороз П. В.

к. пед. н., старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти
Інститут педагогіки НАПН України

ПРИЧИНИ ОСВІТНІХ ВТРАТ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ НАДОЛУЖЕННЯ

Освіта є основою будь-якого суспільства, оскільки її розвиток визначає майбутнє нації. Проте в Україні, як і в багатьох інших країнах світу, існує проблема освітніх втрат, яка загрожує якості та доступності освіти для всіх громадян. Пандемія COVID-19, а згодом